

Příloha č. 5

Prevence a řešení šikany ve škole

Tento Program proti šikanování ve škole slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a pomoc a spolupráci poskytující prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy.

Tento program je nedílnou součástí Minimálního preventivního programu školy a vychází i z Primární prevence sociálně patologických jevů .

1. Základní metodické pokyny MŠMT

- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, Č.j. 24 246/2008-6

- Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, Č.j. 20 006/2007-51.

- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, Č.j.14 423/9922
- Strategie prevence soc.-pat jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT na období 2009 -2012
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu Č.j. 11 691/2004-24

2. Vymezení základních pojmů

2.1 Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nedovedou bránit.

2.2 Verbální šikana:

- slovní útoky v podobě nadávek
- pomluvy
- ponižování
- vyhrožování
- kybershikana – útoky pomocí sms, e-mailů, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.

2.3 Fyzická šikana:

- fyzické útoky v podobě bití
- ničení a poškozování věcí oběti
- vydírání

- krádeže
- sexuální obtěžování až zneužívání

Nepřímou formou šikany je demonstrativní přehlížení žáka či žáků a jejich ignorování.

2.4 Kombinovaná šikana

- kombinace verbální a fyzické šikany – násilné a manipulativní chování či příkazy

3. Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

3.1 Škola je odpovědná v souladu s ustanovením § 29 Zákona č. 5651/2004 Sb. (Školský zákon). Je povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro zdravý vývoj dětí pro předcházení vzniku rizikového chování.

3.2. Každý pedagogický pracovník je povinen řídit se příslušnými pokyny a ustanoveními. Jeho odpovědnost je dána Zákonem č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů (§ 167,168 trestního zákona).

4. Prevence proti šikanování

4.1 Prevence proti šikaně patří na naší škole k základní formě boje proti tomuto negativnímu jevu. V této oblasti musí spolupracovat všichni pracovníci školy a rodiče žáků. Základem pro prevenci šikany a násilí ve škole je Školní vzdělávací program, jehož jedním z cílů je vzájemná spolupráce a komunikace mezi žáky, mezi žáky a učiteli, které vedou k vytváření bezpečného prostředí školy.

4.2 Systém primární prevence sociálně patologických jevů je vymezen Směrnicí k primární prevenci sociálně patologických jevů a rozpracován v Minimálním preventivním programu školy.

4.3 Systém dalšího vzdělávání školy

- pravidelná školení metodika prevence
- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů v kolektivu
- upevňování zdravých norem chování ve třídách – Desatero správného chování, Charta proti šikaně
- zvyšování informovanosti pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování

4.4 Třídní učitelé jsou povinni informovat rodiče o problematice šikanování.

V rámci třídnických hodin informují třídní učitelé žáky. Tato problematika je se žáky pravidelně prodiskutována, je prošetřován i náznak šikany.

Každý pedagog musí být s touto problematikou obeznámen, a to buď na pedagogické radě nebo na organizační poradě.

4.5 Ucelený systém úkolů pro pracovníky školy oblasti prevence šikany je postupně zapracováván do dokumentů školy.

4.6 Zpracování problematiky šikanování do školního řádu, spolu s kázeňskými postihy, důsledně dbát na dodržování školního řádu.

4.7 Spolupráce se specializovanými institucemi

- Obvodní pedagogicko – psychologická poradna

- pediatri , dětské psychologové a psychiatři, zařízení poskytující odbornou poradenskou a terapeutickou péči

- oddělení péče o rodinu a dítě

4.8 Společnost proti šikaně – tel.: 737 436 120

Linka bezpečí – tel.: 116 111

5. Krizový plán a postupy při řešení šikanování

5.1 Postup pedagogického pracovníka a ředitele školy

Postup pedagogického pracovníka

1. V případě, že rodiče informují pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovnou poradkyní, informuje ředitele školy.

2. V případě podezření na šikanování, zahájí pedagogický pracovník neprodleně vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovnou poradkyní, informuje ředitele školy.

3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.

Doporučené postupy vyšetřování:

A, počáteční šikana :

a/ rozhovor s těmi, kteří na šikanu upozornili a s oběťmi

b/ nalezení vhodných svědků

c/ individuální eventuálně konfrontační rozhovory se svědky / **nikoliv konfrontace oběti a agresorů/**

d/ zajištění ochrany obětem

e/ rozhovor s agresory- případně konfrontace mezi nimi

B, pokročilá šikana- výbuch násilí skupiny proti jednotlivci či minoritní skupině

a/ překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti/ obětí

b/ domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování

c/ zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi

d/ pokračující pomoc a podpora oběti

e/ nahlášení Policii ČR

f/ zahájení vlastního vyšetřování

4. Učitel, popřípadě ředitel školy, vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případě, že se podezření neprokáže.

5. Na pedagogické radě navrhne potrestání agresorů.

Postup ředitele školy

1. Přijme informaci o šikanování / pedagog, žák, rodič či jiný dospělý /

2. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu sama, či zda je potřeba intervence z venku – tj. pomoc specializovaných institucí a eventuálně též Policie ČR.

3. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů – v týmu je vždy metodik prevence a výchovná poradkyně.

4. Zajistí informování rodičů o vyšetřování šikany, případně sám informuje o výsledcích vyšetřování, které řídí.

5. V případě negativních dopadů šikanování na oběť zprostředkuje nebo zajistí zprostředkování péče OPPP, střediska výchovné péče, atd.

6. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

7. Pokud dojde k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

8. Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák opakovaně páchá přestupky či se dopustí trestného činu, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez odkladu.

5.2 Vyšetřování šikany

Viz – Doporučené postupy vyšetřování

5.3 Spolupráce se specializovanými institucemi a Policií ČR

Při řešení případů šikany je vhodné spolupracovat s následujícími institucemi:

- resort školství – OPPP Vejvanovského, střediskem výchovné péče, speciálním pedagogickým centrem

- resort zdravotnictví – pediatři, dětské psychologové a psychiatři, zařízení poskytující poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie – ESSET HELP

- resort sociální péče – oddělení péče o rodinu a dítě, oddělení sociální prevence

Pokud dojde šikanováním k naplnění skutkové podstaty trestného činu/provinění/:

- Policie ČR
- orgán sociálně právní ochrany dítěte

5.4 Postup rodičů při podezření na šikanování

Postup rodičů, kteří mají podezření na šikanování, by měl být následující:

1. Rodiče informují na podezření ze šikanování třídního učitele případně pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikanování dochází.
2. V případě, že podezření na šikanu nejsou bezodkladně a uspokojivě řešena pedagogickými pracovníky včetně metodika prevence a výchovné poradkyně, obrátí se rodič s informací na ředitele školy.
3. V případě prokazatelných projevů šikany se rodič může přímo obrátit na ředitele školy.
4. V případě, že rodič není spokojen s postupem školy při řešení šikanování, může se obrátit na zřizovatele nebo podat stížnost na příslušný inspektorát ČŠI.

Přílohy

Informační list pro rodiče

Informace pro rodiče – Šikanování

Zpracováno podle metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky – Č.j. 24 246/2008-6

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje výchovu a vzdělávání žáků. Její zákeřnost spočívá v tom, že často zůstává dlouhodobě skrytá a u jejích obětí může docházet k dlouhodobým závažným psychickým traumatům. Proto je v zájmu rodičů i školy, aby znali základní informace k prevenci tohoto negativního jevu a uměli tento specifický problém řešit.

Charakteristika šikanování

Šikanou rozumíme jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, popřípadě skupinu žáků. Spočívá v **cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích** jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Ne každý konflikt ve škole musí mít charakter šikanování. Důležitým znakem je právě šílenost a opakovanost.

Podoby šikany

1. přímá podoba šikany:

- fyzické útoky v podobě bití
- vydírání

- loupeže
- poškozování věcí
- slovní útoky v podobě nadávek
- pomluvy
- vyhrožování
- ponižování
- sexuální obtěžování až zneužívání
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace / útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod./

2. nepřímá podoba šikany:

- demonstrativní přehlížení
- ignorování žáka či žáků

Možné příznaky šikanování

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci či kamarádi
- Dítě nemá kamaráda, se kterým by trávilo volný čas, telefonovalo, atd
- Dítě není zváno na návštěvy k jiným dětem
- Nechuť jít ráno do školy/ zvláště, když dříve chodilo do školy rádo/. Dítě odkládá odchod z domova, lze na něm pozorovat i strach. Ztrácí chuť k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz do i ze školy autem.
- Dítě chodí ze školy hladové/ agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu/.
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze spaní – kupř.“ Nechte mě!“
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá smutné až apatické, někdy se projeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá sdělit, co jej trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody / opakovaně tvrdí, že peníze ztratilo/, popřípadě peníze doma krade.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí

- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, zlobu může projevovat i vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha či hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně simulovat.
- Dítě se vyhýbá školní docházce.
- Dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Postup rodičů při podezření na šikanování

Odhalení šikany bývá obtížné, proto je nesmírně důležitá spolupráce školy a rodičů. Postup by měl být následující:

1. Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.
2. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodiky prevence či výchovné poradkyně, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy.
3. V případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy.
4. Jsou-li rodiče přesvědčeni, že škola postupuje při řešení šikanování nedostatečně, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem – OŠ Praha 11 nebo podat stížnost na školu České školní inspekci.

Lze tak učinit osobně, písemně nebo v elektronické podobě. Stížnost je možno adresovat příslušnému inspektorátu ČŠI nebo na ústředí ČŠI, Fráni Šrámka 37, 150 21 Praha 5, elektronicky na adresu:

posta@csicr.cz

Informační list pro žáky

Informace pro žáky – šikanování

Zpracováno podle metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky

Č.j. 24 246/2008-6

Nikdo nemá právo ubližovat druhému!

Spolužáci se k tobě chovají nepřátelsky, ubližují ti a ty nevíš, jak dál?

Víš o někom, kdo je šikanován? Je ti ho líto?

Překonej strach a zajdi za učitelem, kterému důvěřuješ:

- třídní učitel
- výchovný poradce
- metodik prevence

- ředitel školy

- učitel odborných předmětů

Svěř se rodičům.

Co je šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně a většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš bránit, dělá, co je ti nepříjemné, co tě ponižuje, co tě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci. Může ti však znepríjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili, nevšimli si tě. Postupně se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí /bití, krádeže a poškozování věcí/. Šikanování je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem.

Proč bývá člověk šikanován?

Není to proto, že by byl špatný, nebo proto, že by si to zasloužil. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

Jak se můžeš bránit?

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl: „, Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet a doufám, že to bude lepší.“

Myslet si, že se to zlepší, je omyl. Nikomu nic neřict, je strkáním hlavy do písku, která situaci jen zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující:

1, Obrat' se na učitele, kterému důvěřuješ. Může ti skutečně pomoci, bude ti věřit a neprozradí tě.

2, Svěř se rodičům

3, V případě, že nenajdeš odvahu říci to ani svým rodičům, zavolej na **Linku bezpečí, tel. 116 111. Linka je bezplatná v celé republice i EU.** Neboj se, tito lidé ti budou věřit, protože nejsi sám, komu se něco podobného děje.

Nedílnou součástí je i Minimální preventivní program.

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Školní program proti šikanování vychází z následujících dokumentů:

Metodické doporučení k prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT čj. 21291/2010-28.

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, MŠMT čj. 21149/2016.

Odpovědnost školy chránit děti před šikanou

Škola má jednoznačnou odpovědnost za své žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 516/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- Dojde-li v souvislosti se šikanou k **jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu**, obrací se škola na **Policii ČR**. Trestní oznámení je možné podat také na **státní zastupitelství**.
- Dojde-li k šikaně **v průběhu vyučování**, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto **skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí**.
- Škola **ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí** takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že **dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že ohrožuje svým chováním samo sebe**.

Školní program proti šikanování je nejúčinnějším způsobem, jak ochránit děti před šikanou. Zahrnuje v sobě metody řešení a další opatření zaměřená přímo na nápravu šikanování.

Navazuje na všeobecnou prevenci rizikového chování ve škole, a tedy na školní MPP. Ředitel školy je orientován v metodice, organizaci a právní problematice šikanování a vytváří příznivé podmínky po metodika prevence vyškoleného v problematice na řešení šikany a iniciuje rozvíjení školního programu proti šikanování.

Základní komponenty školy pro řešení šikany

1. zmapování situace ve škole – analýza, evaluace
2. motivování pedagogů pro účinnou prevenci a řešení šikany
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů v oblasti prevence šikany
4. ustanovení preventivního týmu (výchovné komise): ředitel školy, zástupci třídních učitelů z 1. a 2. stupně, školní metodik prevence, výchovný poradce
5. společný postup při řešení šikanování (dva základní scénáře)
6. primární prevence ve třídnických hodinách
7. primární prevence ve výuce
8. primární prevence ve školních a mimoškolních programech mimo vyučování
9. ochranný režim (demokraticky vytvořený smysluplný školní řád, účinné dohledy učitelů)
10. spolupráce s rodiči (seznámení s nekompromisním bojem školy proti šikaně na webových stránkách, pomocí informativního dopisu při třídních schůzkách)
11. školní poradenské služby poskytované výchovnou poradkyní, metodičkou prevence, školním psychologem a školním speciálním pedagogem
12. spolupráce se specializovanými zařízeními (Pedagogicko-psychologická poradna-PPP, Středisko výchovné péče – SVP, orgán sociálně právní ochrany dětí-OSPOD, Policie ČR, speciální pedagogové, psychologové, pediatr)
13. vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol)

1. CÍLE PROGRAMU

1.1 Krátkodobé cíle

- Informovat žáky o problematice šikany s ohledem na jejich věk.

- Rozlišovat rozdíl mezi šikanou a škádlením, tedy zavést definici šikany a jejich znaků do povědomí žáků.

- Dotazníkové šetření v třídních kolektivech, které odhalí případnou šikanu.

- Vytvoření skupiny (školní metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel a vedení školy), která se bude věnovat diagnostice a šetření šikany.

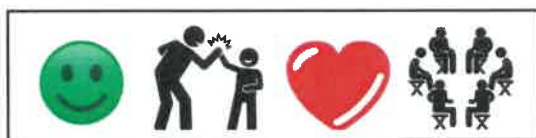

- Zmapování rizikových míst ve škole, kde může k šikaně docházet a jejich sledování (WC, šatny aj.).

1.2 Dlouhodobé cíle

- Vytvářet pozitivní a přátelskou atmosféru v třídních kolektivech i celé škole.

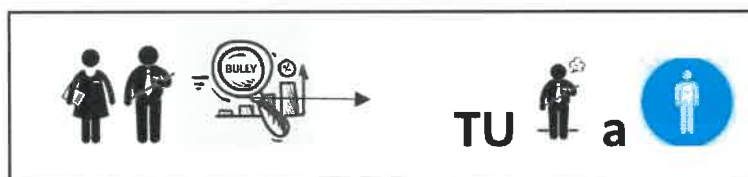
- Vzájemná komunikace a informovanost mezi pedagogy.

- Pečlivé sledování třídních kolektivů, hlavně vývoje vztahů mezi žáky, popř. vztahů mezi žáky pedagogy.

- Pedagog, který zjistí v kolektivu žáků chování, které je nezdravé, nevhodné a může ukazovat na šikanu, okamžitě informuje třídního učitele a školního metodika prevence.

- Vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti šikany.

- Téma šikany zahrnovat do výuky.
- Práce s třídním kolektivem v rámci třídnických hodin.

2. POJEM ŠIKANA

Šikanování je jakékoli chování, jehož **záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat** žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v **cílených a opakovaných** fyzických a psychických útocích jedince nebo skupiny vůči jedinci či skupině žáků, kteří se **neumí nebo z** nejrůznějších důvodů **nemohou bránit**.

2.1 Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.	Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.
posměšné poznámky na adresu žáka	žák o přestávkách často osamocen, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
pokořující přezdívká	při týmových aktivitách volen jako poslední do týmu
nadávky, ponižování, hrubé žerty na účet žáka	o přestávce vyhledává blízkost učitele, stává se uzavřeným
kritika žáka, „pohrdavý tón“ komentářů	má-li žák promluvit před třídou je nejistý, ustrašený
nátlak na žáka na věcné a peněžní dary	působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
příkazy od spolužáků s „panovačným“ tónem, podřizování se žákem těmto příkazům	jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
nátlak na žáka k nemorálním a trestným činům nebo jejich spoluúčasti na nich	jeho věci jsou poškozené, znečištěné, rozházené, oděv poškozený, nečištěný
honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou moc silné, ale je nápadné, že je žák neoplácí	stále nějaké věci postrádá
rvačky, v nichž je jeden z účastníků zřetelně slabší a snaží se uniknout	odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, omlouvání učitelům apod.	mění svou pravidelnou cestu do školy a ze školy
	vyhledává důvody pro absenci ve škole
	Odřenyiny, modřiny, škrábance nebo řezné rány bez uspokojivého vysvětlení

Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť konflikty v době adaptace nových žáků nejsou vzácností!

RODIČE žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

• za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
• dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
• dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem
• nechce jít ráno do školy (zvláště, když dříve mělo školu rádo), odkládá odchod z domova, je na něm možno pozorovat případně i strach
• ztráta chuti k jídlu
• dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem
• dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na ni)
• usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechtě mě!“
• ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně
• bývá doma smutné či apatické, objevují se výkyvy nálad
• zmínky o možné sebevraždě
• odmítá se svěřit s tím, co ho trápí
• žádá o peníze, udává nedůvěryhodné důvody (ztráty), případně doma krade peníze
• nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí
• je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům či jiným dětem, projevuje náhlou zlobu vůči rodičům
• stěžuje si na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma, své zdravotní potíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
• vyhýbá se docházce do školy
• zdržuje se doma více, než mělo ve zvyku

2.2 Projevy šikanování

VERBÁLNÍ ŠIKANA (PSYCHICKÁ)

Zahrnuje slovní útoky formou nadávek, pomluv, vyhrožování, ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování. Nově sem patří tzv. kyberšikana, která se realizuje prostřednictvím elektronické komunikace. Jde o útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.

FYZICKÁ ŠIKANA

Nejčastěji zahrnuje fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí oběti.

SMÍŠENÁ ŠIKANA

Kombinace verbální a fyzické šikany. Může mít např. formu násilných a manipulativních příkazů.

3. PREVENCE ŠIKANOVÁNÍ VE ŠKOLE

Základem prevence šikanování a násilí na školách je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky i mezi žáky a učiteli, podpora solidarity a tolerance, podpora vědomí sounáležitosti, posilování a vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy.

3.1. Prevence v třídnických hodinách

Třídní učitel je odpovědný za vytváření pozitivního a bezpečného klimatu ve své třídě. Žáci spolu s ním vytvářejí pravidla třídy a jsou seznámeni se sankcemi, které přijdou po jejich nedodržování.

Součástí třídnických hodin může být diskuze, jaký je rozdíl mezi šikanováním a šikádlením, hledání odpovědi, co mohou udělat ostatní a co já sám, abychom se ve třídě cítili bezpečně a v pohodě.

Třídní učitel je povinen:	Bezpečné klima třídy:
<ul style="list-style-type: none">• podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky své třídy• jednat s dětmi jako s partnery• udržovat prostředí důvěry mezi žáky a pedagogy• dát jasně najevo, že nevhodné chování nelze tolerovat• nebýt lhostejný k projevům agresivity mezi žáky• informovat žáky i rodiče o možnostech využití školního poradenského pracoviště• informovat žáky o možnostech využití schránky důvěry a elektronické schránky důvěry, přístupné na webu školy• měl by znát zálib svých žáků, zajímat se o to, jak tráví volný čas	<ul style="list-style-type: none">• ve třídě jsou otevřené vztahy• panuje pocit bezpečí a důvěry• je přijímána odlišnost bez rozdílů• šikádlení nepřesahuje hranice bezmoci a ponížení• žáci zvládají řešit konflikty, samoregulační soužití• žáci se podílí na tvorbě pravidel třídy (které respektují žáci i pedagogové a zákonní zástupci)• jednotlivci mají odvahu k odmítnutí nežádoucích projevů chování• jsou přítomni zachránci a ochránci• sociální role jsou rozděleny přirozeně bez zneužívání moci <i>(Minimalizace šikany, modul A, 2011)</i>

3.2 Prevence ve výuce

Prevenci šikany se věnují převážně předměty jako je prvouka, občanská výchova, ale také výtvarná výchova a projektové vyučování.

U žáků jsou v rámci předmětů rozvíjeny dovednosti, jak rozpoznat šikanu od šikádlení, co je a co není žalování, jak se zastat oběti a informovat dospělé, že se něco děje.

3.3 Prevence mimo výuku

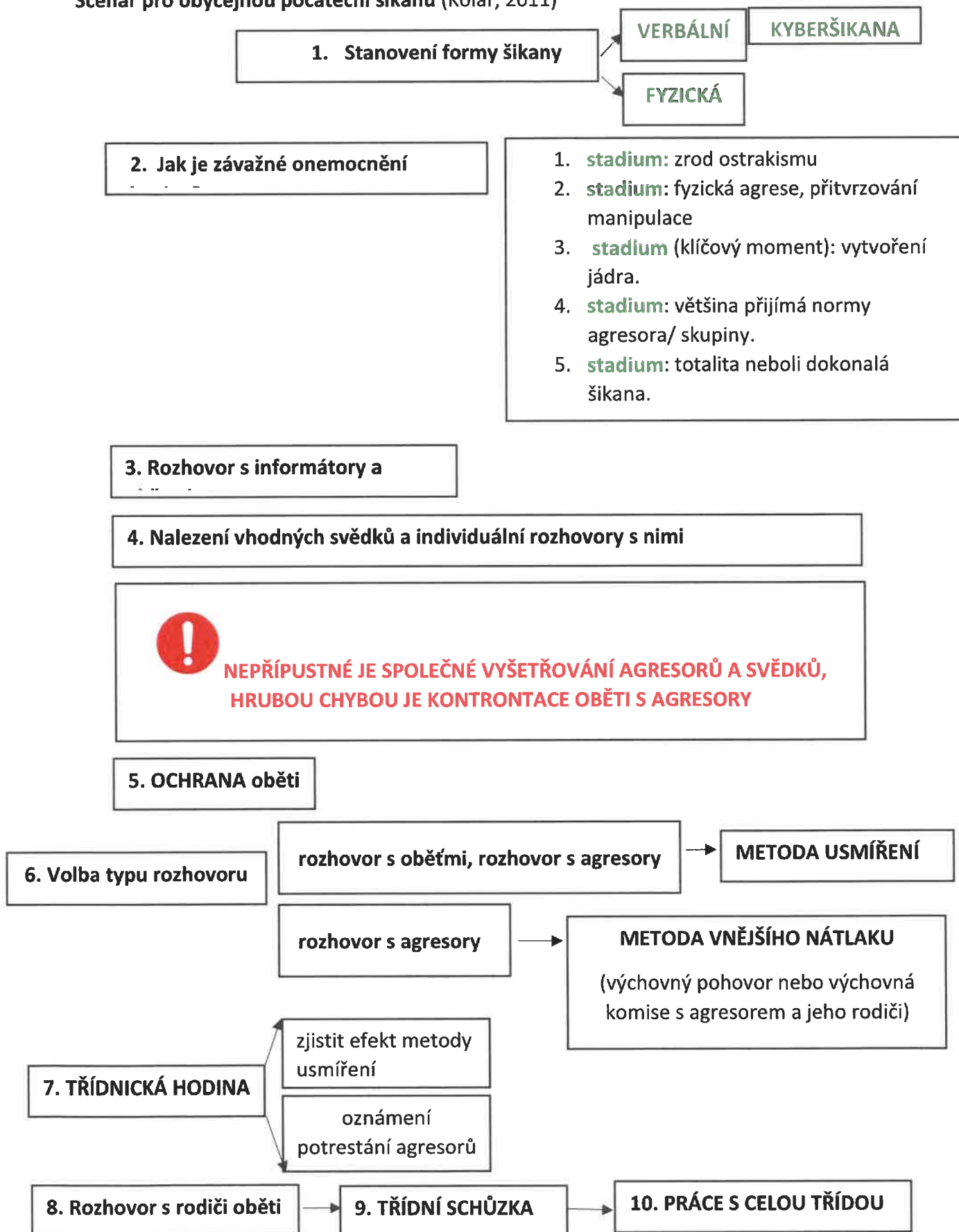
Jedná se převážně o sledování rizikových míst ve škole během přestávek pedagogy pověřenými dohledem nad žáky. **Riziková místa jsou hlavně prostory u šatnových skříněk, třídy, šatny u tělocvičen, WC.**

Sledujeme také chování žáků na mimoškolních akcích, např. při návštěvě kina či divadla, sportovních soutěžích, exkurzích, výletech atd.

4. POSTUPY ŘEŠENÍ ŠIKANY

Proškolený pracovník, většinou školní metodik prevence, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodně, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu.

Scénář pro obyčejnou počáteční šikanu (Kolář, 2011)

Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany – POPLACHOVÝ PLÁN pro tzv. školní lynčování (Kolář, 2011)

POPLACHOVÝ PLÁN: „ŠKOLNÍ LYNČOVÁNÍ“

A. PRVNÍ (alarmující) kroky pomoci

Zvládni vlastní šok („hlavně klid“) a odhadni závažnost a formu šikany.

ZACHRAŇ OBĚŤ a ZASTAV skupinové NÁSILÍ!

B. PŘÍPRAVA podmínek pro VYŠETŘOVÁNÍ

ZABRAŇ domluvě na KŘIVÉ skupinové VÝPOVĚDI

INFORMUJ PEDAGOGY na poschodí a VEDENÍ školy, metodika prevence
VOLEJ LÉKAŘE/ POLICII/ RODIČE OBĚTI

C. VYŠETŘOVÁNÍ

ROZHOVOR s obětí a informátory

nalezení NEJSLABŠÍCH článků NESPOLUPRACUJÍCÍCH SVĚDKŮ

Individuální/ KONFRONTAČNÍ rozhovory se SVĚDKY

Individuální/ KONFRONTAČNÍ rozhovory s AGRESORY

**NE KONFRONTACE
AGRESORA A OBĚTI**

D. LÉČBA

METODA VNĚJŠÍHO NÁTĚLAKU

(výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči)

ZMĚNA KOSTELACE SKUPINY

ŠIKANA NA PEDAGOGA

pedagog zažívá od žáků školy, vyhrožování, zesměšňování, verbální agrese- výroky, dehonestující poznámky na svou adresu v online prostředí apod.

DĚJE SE VE ŠKOLE

informuje METODIKA PREVENCE

- A. metodik prevence promluví se žákem, nastavení opatření a důsledků, monitorování vývoje
- B. metodik prevence zhodnotí závažnost situace, poskytne učiteli doporučení, jak postupovat dále

následná **práce s třídním kolektivem (TU)**,
jasně dáme najevo, co není v pořádku,
důsledky apod., posilujeme vhodné normy
třídy

-pokud je šikana na TU, práci se třídou
realizuje školní psycholog

DĚJE SE MIMO ŠKOLU

PODÁNÍ TRESTNÍHO
OZNÁMENÍ – POLICII NEBO
NA STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

předání informace VEDENÍ školy

ŠIKANA NA PEDAGOGA VE ŠKOLE

projev výrazné agrese vůči pedagogovi

pedagog volá POLICII

následná **práce s třídním kolektivem (TU)**, zpracování
pocitů, jasně dáme najevo, co není v pořádku,
důsledky apod., posilujeme vhodné normy třídy

Nápravná opatření

NAPOMENUTÍ TŘÍDNÍHO UČITELE

DŮTKA TŘÍDNÍHO UČITELE

SNÍŽENÁ ZNÁMKA Z CHOVÁNÍ (2,3)

PŘEVEDENÍ AGRESORA DO JINÉ TŘÍDY

DOPORUČENÍ ZÁKONNÝM ZÁSTUPCŮM
K DOBROVOLNÉMU UMÍSTĚNÍ DÍTĚTE DO
ODBORNÉ PÉČE, Pedagogicko-
psychologická poradna-PPP/ Středisko
výchovné péče-SVP/ POBYTOVÉ SVP

PODÁNÍ NÁVRHU ORGÁNU SOCIÁLNĚ-
PRÁVNÍ OCHRANY (OSPOD) K ZAHÁJENÍ
ŘÍZENÍ PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ ČI
ÚSTAVNÍ VÝCHOVY

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, školního psychologa a školního speciálního pedagoga s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s PPP, SVP, OSPOD. Při řešení pokročilých stádií šikany, kdy došlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu, je nutné spolupracovat s Policií ČR.

V minimálním preventivním programu (MPP) jsou zahrnuty aktivity a programy, které jsou cílené k prevenci šikany na škole.

